

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי קרויזר ז"ל
 אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
 מתוך אתר שי לש"י : shayleshay.co.il

פרשת האזינו — ברכות התורה

נאמר בתחילת שירת האזינו: "פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא, הָבוּ גִדְלֵי לֶאֱלֹהֵינוּ" (לב ג), כלומר אי אפשר להישאר אדישים למשמע הקריאה בשם ה', אלא יש להצטרף ולהשתתף ב"נתינת גודל", בשבח והודיה לקב"ה. מכאן למדו שכששומעים את השם המפורש של ה' בבית המקדש, יש לברך "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (יומא לז.).

מכאן גם למדו לעניית "אמן" על ברכות, שהרי גם בהן קוראים בשם ה'. כך כותב רש"י (ברכות כא.): "כשבא משה לפתוח בדברי שירה, אמר להם לישראל: 'אני אברך תחילה, ואתם ענו אחרי אמן'. פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא, בברכה – אתם הָבוּ גִדְלֵי לֶאֱלֹהֵינוּ, באמן".

וכשם שבתפילה בציבור מברך שליח הציבור בקול והציבור עונה אמן – כך כשקוראים בציבור את התורה (שהיא "שם ה'"), צריך הציבור להיות שותף פעיל ולתת שבח ו"גִדְלֵי לֶאֱלֹהֵינוּ", על ידי ברכות התורה ועניית אמן. כך למד האמורא רב יהודה, כמובא במסכת ברכות (כא.), שפסוק זה הוא המקור לכך שצריך מדין תורה לברך לפני לימוד תורה: "מַנִּין לברכת התורה לפני מן התורה? שנאמר: 'פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא, הָבוּ גִדְלֵי לֶאֱלֹהֵינוּ'".

בגמרא שם במסכת ברכות מובא מאמר נוסף בשמו של רב יהודה: "מַנִּין לברכת המזון לאחריה מן התורה? שנאמר: 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ' (ח, י)". כלומר, מן התורה ישנו חיוב לברך את ה' על המזון לאחר אכילתו.

נשאלת השאלה: מדוע החיוב מהתורה לברך על המזון הוא דווקא לאחר האכילה (מה שנקרא בימינו "ברכת המזון"), ואילו בברכה על לימוד תורה חייבה התורה לברך לפני הלימוד? ענה על כך בעל "ספר החינוך" (מצנה תל): בהנאה גשמית, כמו אוכל, אדם נהנה ומכיר טובה רק אחרי שאכל והרגיש בפועל בגופו את ההנאה מהמזון שאכל, ולכן חייבים מהתורה לברך רק אחרי האכילה. אבל בהנאה רוחנית, כמו לימוד תורה, אדם יודע ומבין מה ערכה של תורה וכמה חשוב ללמוד עוד לפני שלמד, ולכן חייבה התורה לברך לפני הלימוד.

שלוש ברכות תיקנו רבותינו לברך לפני לימוד תורה:

- א. "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה", ולנוסח הספרדים "וציוונו על דברי תורה";
- ב. "והִעָרַב נא... ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל";
- ג. "אשר בחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה' נתן התורה".

שאל רבי מרדכי יפה, בעל הלבושים: מדוע לא מברכים גם ברכה אחרונה לאחר סיום הלימוד? ותשובתו: הואיל וחיוב לימוד תורה הוא ללא הפסק, שנאמר "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, ונהגית בו יומם ולילה" (יהושע א ח) – הרי שכל הזמן חייבים ללמוד, ולעולם אין מציאות של "אחרי סיום הלימוד". לכן אין ברכה אחרי הלימוד.

נחלקו הפוסקים הראשונים האם החיוב לברך ברכות התורה הוא מהתורה או מדרבנן. למחלוקת זו יש השלכה מעשית: מי שהתחיל ללמוד בבוקר לפני התפילה, ופתאום הסתפק האם הוא כבר בירך ברכות התורה. לדעת הסוברים שחיוב ברכות התורה הוא מהתורה, יחזור ויברך; אך לדעת הסוברים שהחיוב מדרבנן, אינו חוזר ומברך. רבי ישראל מאיר הכהן, בעל "משנה ברורה" הביא (בסימן מז) את דעת רבי אריה לייב בעל "שאגת אריה", שבמקרה של ספק יש לברך רק את ברכת "אשר בחר בנו".

נחתום במאמר נוסף של רב יהודה בקשר לברכות התורה המובא במסכת נדרים (פא.). הגמרא דנה בשאלה מה הייתה הסיבה לחורבן בית המקדש, ותשובתו של רב יהודה בשם רב היא "על שלא בירכו בתורה תחילה".

על מאמר זה שאל הר"ן בנדרים שם: האם רק בגלל שלא בירכו מגיע עונש כל כך חמור?! והרי סוף סוף הם קיימו מצוה ולמדו תורה! השיב הר"ן שהחומרה היא שבזה שהם לא בירכו לפני שלמדו, הם הראו שהתורה לא חשובה להם ואין הם שמחים בלימודה, כי מי ששמח בלימוד תורה מברך בשמחה על שהקדוש ברוך הוא בחר בנו מכל העמים ורק לנו נתן את תורתו.

יהי רצון שנזכה לברך וללמוד מתוך שמחה והכרה במעלות התורה, ובכך נקרב את בניין המקדש וגאולת ישראל השלמה.